ימות הגשמים איכא בינייהו: ופוסק עמו כשער הגבוה: ההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוה לסוף זל נדוניא אתו לקמיה דרב פפא אמר ליה [א]אי פסקת עמו כשער הגבוה שקיל כהשתא ואי לא שקיל כי מעיקרא אמרו ליה רבנן לרב פפא ואי לא פסק שקיל כמעיקרא מעות ניגהו ומעות לא קנו אמר להו [ב]אנא נמי לקבולי עליה מי שפרע קא אמינא אי פסק כשער הגבוה מוכר קא הדר ביה מקבל עליה מוכר מי שפרע אי לא פסק לוקח קא הדר ביה מקבל עליה לוקח מי שפרע אמר ליה רבינא לרב פפא וממאי דרבנן היא דפליגי עליה דרבי שמעון דאמרי מעות לא קנו ואפילו הכי אי פסק כשער הגבוה שקיל כדהשתא אי לא פסק שקיל כדמעיקרא דלמא [ג]ר' שמעון היא דאמר מעות קונות וכי פסק כשער הגבוה שקיל כי השתא אי לא פסק שקיל כמעיקרא משום דקני להו זוזי אבל לרבנן בין פסק בין לא פסק שקיל כי השתא דדעתיה דאיניש אתרעא זילא אמר ליה אימור דאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי מי אמר דאי לא תימא הכי מי שפרע בלוקח לרבי שמעון לית ליה וכי תימא הכי נמי והתניא [ד]מכל מקום כך הלכה אבל אמרו חכמים מי שפרע כו' מאי מכל מקום לאו דלא שנא לוקח ולא שנא מוכר מקבל עליה מי שפרע אלא כי קאמר רבי שמעון בחד תרעא בתרי תרעי לא אמר אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי ותיפוק ליה [ה]דשליח שוייה מעיקרא א"ל בתגרא דזבין ומזבין: **מתני'** [ו]מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע אבל לא לאכול שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע ביוקר והוזלו או בזול והוקרו נוטל מהן כשער הזול ולא מפני שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו: **גמ'** תנו רבנן מלוה אדם את אריסיו חטים בחטים לזרע בד"א שלא ירד אבל ירד אסור מאי שנא תנא דידן דלא קא מפליג בין ירד ובין לא ירד ומאי שנא תנא ברא דקא מפליג בין ירד ובין לא ירד אמר רבא ר' אידי אסברה ניהלי [ז]באתרא דתנא דידן אריסא יהיב ביזרא בין ירד ובין לא ירד כמה דלא יהיב ביזרא מצי מסליק ליה וכי קא נחית לבציר מהכי קא נחית באתרא דתנא ברא מרי ארעא יהיב ביזרא אי לא ירד דמצי מסליק ליה כי קא נחית לבציר מהכי קא נחית אי ירד דלא מצי מסליק ליה אסור תנו רבנן אומר אדם לחבירו

הלויני

ימות הגשמים איכא בינייהו. תנא קמא כל ימות השנה קאמר ופליג עליה רבי יוסי ואמר לא שנא ימות החמה ולא שנא ימות הגשמים עד שיהא לו למוכר זבל באשפות וחכמים מתירין אף על פי שאין לו יש לאחרים אם ימות החמה הן שהכל יש להן זבל שהבר נרקב ונישוף בימות הגשמים ונעשה זבל אבל בימות הגשמים לא: **ופוסק עמו כשער הגבוה.** אכולה מתני' קאי שצריך לפסוק עמו שאם יוזלו ויפחתו דמי השער ויגבה שער הפירות שיתנו יותר בסלע שיתן לו כשער הזול ואם לא פסק כן יקבל על כרחו כשער שפסק: **ההוא גברא דיהיב זוזי לנדוניא דבי חמוה.** ופסק עם מוכרי נדוניא תכשיטי הבנות ונתן להם מעות להיות מוכנים ליום פלוני ועשאו חמיו שליח לפסוק: **זל נדוניא.** ורצה לחזור שאין חמיו רצה לקבלה בדמים הללו: **מוכר קהדר ביה.** כשאינו מקיים תנאו ליתן כשער הזול: **וממאי.** דמתני' דמצריך ליה לפסוק כשער הגבוה אפילו לרבנן קאמר דפליגי עליה דר' שמעון בפרק הזהב (לעיל דף מד.) ואמרי דלוקח יכול לחזור בו כמוכר ואין לו עליו אלא מי שפרע בחוזר בו אף בלא נשתנה השער ואפילו הכי אמרינן במתני' כי נשתנה השער ואיכא למימר הואיל ולא נתן המעות על מנת לקבל עכשיו אלא לאחר זמן ובתוך כך נשתנה השער דעתיה אתרעא זילא הוא לא אמרינן הכי אלא אם כן פסק בפירוש שער הגבוה דשקיל כהשתא ואי לא שקיל כמעיקרא או יקבל מי שפרע: **דלמא מתני'.** דאצרכא לפרושי: **רבי שמעון היא דאמר מעות קונות.** וגבי מוכר הוא דתקון רבנן חזרה כי לא משיך מיניה ומקבל מי שפרע אבל לוקח לא מצי הדר ביה מכי יהיב זוזי (א) ג) אף כי לא נשתנה השער ומשום הכי כי נשתנה השער נמי הואיל ומעות קונות לא מצי הדר ביה האי לוקח דמתני' דקנו ליה זוזי. אבל לרבנן דאמרי אף לוקח יכול לחזור בו אפילו ד) בשעה שלא נשתנה ולא קני אלא לקבולי מי שפרע היכא דנשתנה השער והוא לא נתן מעות אלא ע"מ לקבל לאחר זמן אימא לך דמי שפרע נמי ליכא ואפילו לא פירש: **דדעתיה דאיניש.** הפוסק עד לאחר זמן: **אתרעא זילא הוא.** אם ישתנה בתוך הזמן: **אימור דאמר רבי שמעון.** דלוקח לא מצי הדר ביה: **בחד תרעא.** כגון שלא נשתנה השער או הפוסק ע"מ לקבל מיד ונשתהה ובתוך כך נשתנה השער דכי פסק לאו אדעתא דתרעא זילא פסק: **בתרי תרעי.** כי מתניתין: **מי אמר.** מודה הוא דחוזר ואין עליו אלא מי שפרע וכי נמי אוקמת לה כרבי שמעון להנצל מקללת מי שפרע מצריך לה לפסוק כשער הגבוה ואם לא פירש וחוזר בו מקבל מי שפרע וה"ה לרבנן דבתרי תרעי לא פליגי: **דאי לא תימא.** דמודי ר"ש בתרי תרעי דלוקח יכול לחזור בו ויקבל מי שפרע: **לית ליה.** בתמיה: **והתניא מכל מקום כך הלכה כו'.** ור"ש קאמר לה בפרק הזהב (לעיל מח.): **ותיפוק ליה.** דאין כאן מי שפרע אבל לוקח נדוניא זו דהאי שליח שויה של בית חמיו עשאוהו שליח לפסוק וחמיו חוזר בו ומה בידו של זה לעשות שב"ד מקללין אותו וחמיו נמי לאו בר קבולי מי שפרע הוא דמצי אמר היה לך לפסוק כשער הגבוה ולתקוני שדרתיך ולא לעוותי ובדבר עיוות כמה שהיה עליו לתקן לא נעשה שלוחו: **כתגרא דזבין ומזבין.** לא שליח נעשה אלא הוא פסק עם חתנו וחתנו פסק עם אחרים ומשתכר ה) א"כ לא פסק חמיו עמו וזה פסק כדי למוכרה לחמיו ולהשתכר: **מתני' חטין בחטין לזרע.** סאה בסאה ובגמרא מפרש טעמא: **שהיה ר"ג.** כלומר לכך הוצרך לשנות משנה זו לפי שהיה ר"ג מחמיר שאם הוזלו נוטל מהן כשער הזול ואשמועינן מתניתין לא שהלכה כן אלא שרצה להחמיר על עצמו: **גמ' שלא ירד.** עדיין לא ירד האריס לתוכה לעובדה בשום עבודה: **אבל ירד אסור.** כדמפרש ואזיל: **רבי אידי אסברה לי.** פירש והבינה לי: **ביזרא.** הזרע: **מצי מסלק ליה.** בעה"ב. הלכך אפילו ירד וכבר חרשה הואיל ויכול בעה"ב לסלקו בשביל שאין לו זרע כשלוה ממנו וזורע וכשיוקרו חטין יתן חטין אין זו הלואה. אלא לבציר מהכי נחית הרי הוא כיורד לתוכה מעכשיו ע"מ שיטול בעה"ב הזרע תחלה מחלק המגיע לאריס והאריס יטול השאר בשכר טרחו ויטול פחות משאר אריסין כשיעור הזרע ועל מנת כן ירד שיטול פחות משאר אריסין כשיעור הזרע: **מרי ארעא יהיב ביזרא.** וזה היה קרקע שלו יפה ושינה ממנהג העיר להטיל על האריס הלכך אם פסק כן עמו בתחילתו קודם שירד דמצי מסלק ליה כי נחית לבציר מהכי נחית ואין זו הלואה. אבל ירד ומתחילתו לא פסק עמו שיהא הזרע שלו ואחר מיכן נתרצה מאליו ע"י קבלת דמים או מתנה אין ירידתו עכשיו לתוכה דנימא לבציר מהכי נחית והלואה היא גביה ואסור:

ויקולן

דלמא רבי שמעון היא כו'. אבל לרבנן בין פסק ובין לא פסק שקיל כדהשתא וניחא ליה לאוקמה כרבי שמעון טפי דהשתא לא הוי אלא שתי מחלוקת דרבנן דרבי שמעון כר' יהודה דמתניתין אבל אי מתני' רבנן היא איכא שלש מחלוקת בלא פסק דלר' שמעון אין הלוקח יכול לחזור בו כלל אפי' אם הוא רוצה לקבל מי שפרע ולרבנן יכול לחזור בו וקאי במי שפרע ולרבי יהודה אפילו מי שפרע ליכא ועוד דסברא הוא דלרבנן דרבי שמעון כיון דלא נתקיים המקח בשעת מתן מעות ויכול לחזור הלוקח אפי' לא הוזל אלא שהיה במי שפרע אם כן כשהוזל השער אפילו במי שפרע לא יהיה דדעתיה דאיניש אתרעא זילא אבל לר' שמעון דסבר דלוקח לא מצי הדר ביה להכי אי פסק כשער הגבוה שקיל כדהשתא אי לאו שקיל כדמעיקרא דליכא למימר לדידיה לישקול כדהשתא משום דדעתיה דלוקח אתרעא זילא דהרי נתקיים המקח משעת נתינת המעות לענין שלא יוכל לחזור אפילו יקבל עליו מי שפרע: **תיפוק** ליה דשליח שוייה. לרב פפא פריך דאמר לעיל אנא נמי לקבל מי שפרע קאמינא ופריך דלא שייך מי שפרע בשליח ולשון תיפוק ליה יש ליישב דה"ק דנהי דלא נתבטלו דברי רב פפא מחמת קושיא של רבינא מכל מקום תיפוק ליה דשוייה שליח:

הלויני

עין משפט
נר מצוה

קנב א ב ג מיי' פ"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ה סמג לאוין קצג טוש"ע י"ד סי' קסה סעיף ז:

קנג ד ה מיי' שם פ"י הלכה ה סמג שם טוש"ע י"ד סי' קסג סעיף ד:

מסורת הש"ס

א) לעיל מד. מו:, ב) לעיל מח. מט. [תוספתא פ"ג], ג) ר"ת מ"ז עיין במהרש"ל ובמהרש"א, ד) [צ"ל כשער יעב"ץ], ה) צ"ל א"נ יעב"ץ ועי' רש"ש.

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ר' שמעון וכו' מכי יהיב זוזי כי לא נשתנה השער ומשום הכי אף כי נשתנה כצ"ל וא"צ ליישב לשון אף כמו שנכתב בספרים ור"ל דלוקח רוצה לחזור אף שלא נשתנה השער וק"ל: